

vestlandsindeks

KVARTALSVIS FORVENTNINGSINDEKS FOR VESTLANDSK NÆRINGS LIV

Lyspunkt for vestlands- næringene gjennom lavkonjunkturen

Lavkonjunkturen preger vestlandsbedriftene, men lyspunkter finnes

- De typiske vestlandsnæringene gjør det bedre enn øvrige næringer

- Store bedrifter har generelt mer positivt syn på fremtiden og forventer å holde sysselsettingen oppe

Fakta om Vestlandsindeksen

Vestlandsindeksen er en kvartalsvis temperaturmåler for næringslivet på Vestlandet utarbeidet av Sparebanken Vest i samarbeid med Respons Analyse, og ble første gang presentert februar 2012. Dette er den 48. utgaven av indeksen, og undersøkelsen ble gjennomført blant over 700 bedrifter på Vestlandet i løpet av fjerde kvartal i 2023. Bedriftene er tilfeldig utvalgt med to eller flere ansatte, fordelt på 200 bedrifter i Rogaland, 200 i Vestland Sør (tidl. Hordaland), 200 i Møre og Romsdal, og 100 i Vestland Nord (tidl. Sogn og Fjordane).

Respondentene blir spurt om indikatorer som blant annet etterspørsel, sysselsetting, investering og

markedsutsikter de tre foregående månedene og hvordan de forventer at utviklingen skal bli de neste seks månedene. Indeksen er mellom 0 til 100, der et tall over 50 indikerer at bedriftene har et positivt syn på den økonomiske situasjonen og utviklingen, mens et tall under 50 indikerer pessimisme.

For fjerde kvartal 2023 viser Vestlandsindeksen en resultatindeks på 55,9 og en forventningsindeks på 55. Resultatindeksen viser bedriftenes opplevelse av markedssituasjonen de tre siste månedene mens forventningsindeksen viser bedriftenes forventninger til markedssituasjonen de neste seks måneder.

Lavkonjunktoren preger vestlandsbedriftene

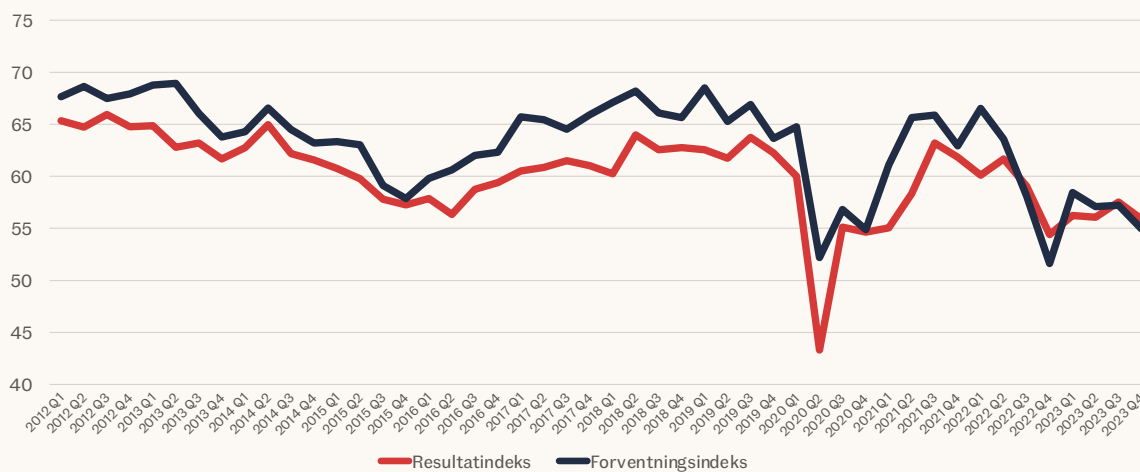
I Vestlandsindeksen for fjerde kvartal 2023 faller resultatindeksen til 55,9, en nedgang på 1,6 poeng fra forrige kvartal, og markerer det laveste nivået i 2023. Samtidig er tilbakegangen beskjeden om man sammenligner med større svingninger og fall i 2022. På mange måter har resultatindeksen kommet inn for landing med en mer stabil utvikling av resultat de første 3 kvartalene i 2023, selv om nedgangen i fjerde kvartal viser en større usikkerhet i markedet.

Samtidig faller forventningsindeksen til 55, det laveste i 2023, noe som viser lavere optimisme blant bedriftene for de kommende seks månedene. Både forventningene til etterspørsel, lønnsomhet og investeringer faller, mens forventningen til

sysselsetting holder seg stabil. Dette indikerer at bedriftene forventer at aktiviteten skal gå ned, men at de holder på arbeidskraften i påvente av bedre tider. Spesielt i fylkene Sogn og Fjordane og Hordaland er pessimismen merkbar, mens Møre og Romsdal skiller seg positivt ut.

Et interessant funn dette kvartalet er at de tradisjonelle vestlandsnæringene viser seg å være mer robuste enn andre i det nåværende økonomiske klimaet. Dette gjelder særlig næringer med høy eksportandel og sterke bånd til olje, gass og maritim sektor. Dessuten rapporterer større bedrifter om bedre utvikling når det gjelder resultat og forventet sysselsetting, noe som viser at de nå er drivere for økonomien på Vestlandet.

Forventningsindeks og resultatindeks

RESULTATINDEKSEN

Fallende resultatindeks

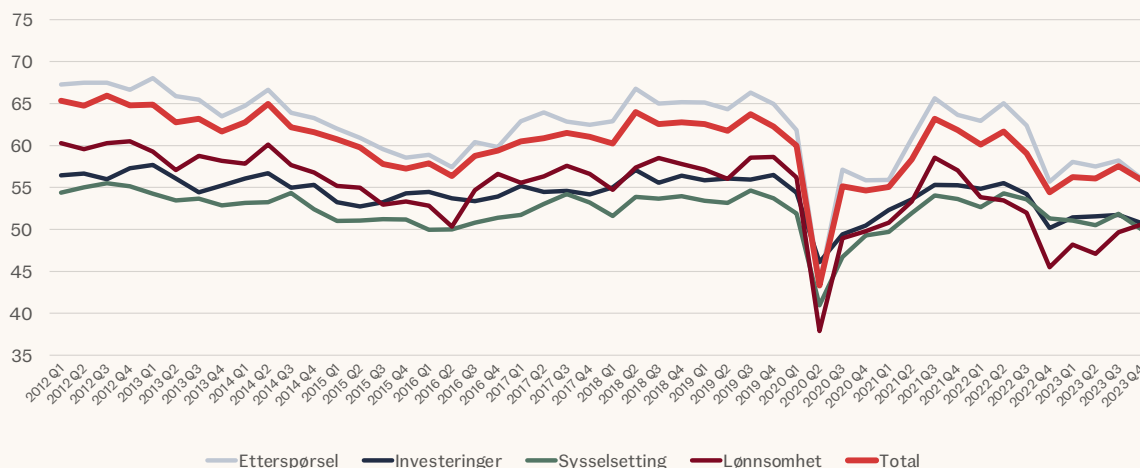
Resultatindeksen viser den økonomiske utviklingen for vestlandsbedriftene de siste tre månedene. Indeksen faller fra 57,5 i tredje kvartal 2023, til 55,9 i fjerde kvartal 2023. Etter større fall gjennom andre halvdel av 2022, har 2023 vist større grad av stabilitet for resultatindeksen. Fallet i resultat fra tredje kvartal 2023 til 55,9 i fjerde kvartal plasserer resultatindeksen et godt stykke under sitt historiske gjennomsnitt på 59,4.

Sammenlignet med forventningsindeksen for andre kvartal i 2023 ser vi at det er -0,4 poeng forskjell mellom bedriftenes forventninger de neste seks månedene og snittet av resultatet mellom tredje og fjerde kvartal. I historisk perspektiv er dette en liten differanse, noe som tyder på at bedriftenes forventninger som de hadde i andre kvartal for kommende resultater, i

stor grad har innfridd. Med utgangspunkt i enkeltindikatorerne (Etterspørsel, investeringer, sysselsetting og lønnsomhet) er det nedgang blant alle faktorer med unntak av lønnsomhet.

Lønnsomheten stiger med 0,9 poeng, noe som må ansees som spesielt positivt da indikatoren har vært langt under gjennomsnitt det siste året. Selv om indikatoren har vært stigende de siste to kvartaler, så er det viktig å påpeke at indikatoren har svingt en del det siste året. Fortsetter de andre enkeltindikatorerne å falle fremover så kan det bli vanskelig å opprettholde økt lønnsomhet. Da må den positive utviklingen vi har sett for fallende innkjøpspriser og fallende produksjonskostnader fortsette for å gi støtte til lønnsomheten. Etterspørsel er indikatoren som faller mest og henger tett sammen med stadig økende renter og lavere økonomisk aktivitet både hjemme og ute.

Resultatindeks - totalt og enkeltindikatorer

Regionale ulikheter i resultater

I fjerde kvartal 2023 opplever de fleste regionene en nedgang i resultatindeksen, med unntak av Møre og Romsdal, som viser en betydelig oppgang på 3,4 poeng. Samtlige enkeltindikatorer (etterspørsel, investeringer, sysselsetting, lønnsomhet) for Møre og Romsdal stiger. Sogn og Fjordane faller til 51,3 – en nedgang på 4.2 poeng. Resultatindeksen for Sogn og Fjordane er nå på sitt nest laveste, bare slått av bunnen under pandemien. Alle enkeltindikatorerne falt i Sogn og Fjordane, lønnsomheten falt mest og er nå kun 2 poeng over det laveste nivået under pandemien. Det er fallet i lønnsomheten som drar resultatet mest ned for Sogn og Fjordane. Hordaland opplevde en svak resultatutvikling i fjerde kvartal. Resultatet for etterspørsel, investeringer og sysselsetting falt, mest falt etterspørselen etterfulgt av sysselsetting. Resultatindeksen for Rogaland falt noe tilbake. Det største positive bidrag kom fra oppgangen i lønnsomhet. Etterspørsel, sysselsetting og investeringer falt i fjerde kvartal.

Variasjoner i resultat mellom næringsgrupper

Der er betydelige variasjoner i resultatindeksene blant næringsgruppene. Overnattings- og serveringsvirksomhet opplever den største nedgangen med hele 8,7 poeng, og ender på 60,2. Selv etter fallet skårer næringen 60,2 poeng noe som er det høyeste resultatet for en næringsgruppe i fjerde kvartal 2023. Dette viderefører en trend der denne næringen typisk opplever en nedgang i resultatene mellom fjerde og første kvartal. Eiendom og finans, tjenesteyting og konsulent-tjenester faller også. Bygge- og anleggsvirksomhet faller resultatmessig videre, og faller til sitt laveste

nivå historisk. Nivået er nå lavere enn under pandemien. Ingen annen næring er i nærheten av dette.

På den andre siden ser vi en positiv utvikling i resultatindeksene for næringene industri, kraft, oljeutvinning, jordbruk, skogbruk og fiske, shipping, transport og lagring, samt varehandel, bilverksteder, og annen tjenesteyting. For disse næringene er det primært etterspørsel og lønnsomhet som driver den positive utviklingen. Industri, kraft og oljeutvinning, samt jordbruk, skogbruk og fiske bidrar mest positivt.

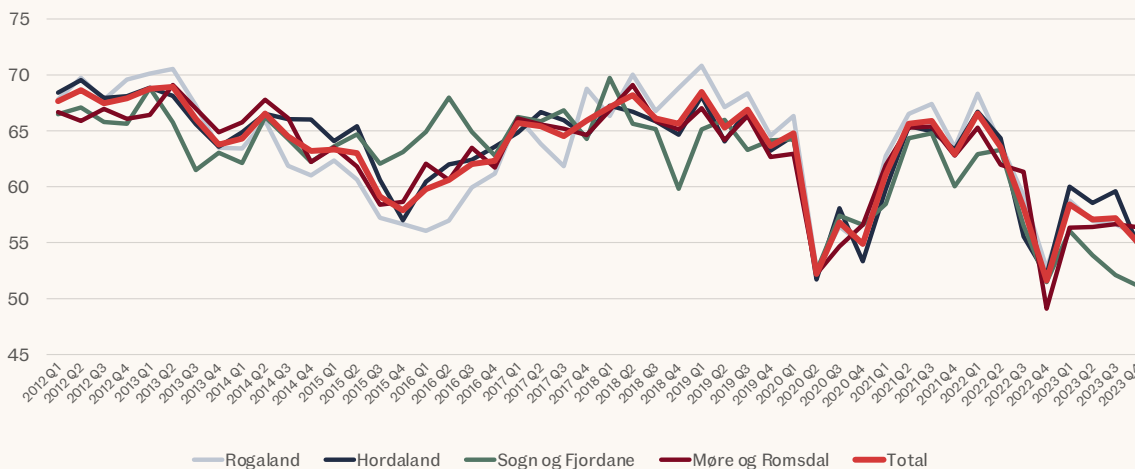
FORVENTNINGSDINDEKSEN

Fallende forventninger

Forventningsindeksen gir innsikt i vestlands-bedriftenes forventninger til den økonomiske situasjonen de kommende seks månedene. I fjerde kvartal 2023 viser forventningsindeksen en verdi på 55, en nedgang på 2,2 poeng fra tredje kvartal. I forhold til historisk gjennomsnitt så ligger nå forventningsindeksen hele 8,1 poeng under snittet, noe som er lavt. Nedgangen er ikke overraskende, da den samsvarer med den nærmest identiske nedgangen i resultatindeksen. I Q4 2023 faller forventningsindeksen under resultatindeksen for fjerde gang siden Vestlandsindeksen ble lansert – alle tilfellene etter sommeren 2022. Basert på enkeltindikatorerne kan observasjonene spesielt tilskrives nedgangen i forventet etterspørsel, lønnsomhet og investeringer. Selv om sysselsetting er den eneste enkeltindikatoren som øker, er økningen ikke tilstrekkelig til å antyde at sysselsettingen vil stige nevneverdig fremover. Det positive for sysselsettingen er at den har stabilisert seg og faller ikke. Det tyder på at arbeidsledigheten ikke vil stige bredt fremover.

Forventningsindeks – totalt og etter fylke

Regionalt har samtlige fylker negative forventninger. Hordaland faller mest med hele 5 poeng, mens både Sogn og Fjordane og Rogaland faller med 1 poeng. Møre og Romsdal faller minst med 0,3 poeng. Selv om Sogn og Fjordane ikke falt mest, har fylket den laveste forventningsindeks på 51,1 poeng. Det er hele 1,4 poeng lavere enn forventningene under Covid, og 0,3 poeng under sitt historiske minimum i fjerde kvartal 2022.

Blant næringene er det *jordbruk, skogbruk og fiske* som synker mest fra tredje kvartal. Næringsgruppen synker fra 58,6 i tredje kvartal til 52,5 poeng i fjerde kvartal. Etter å ha vært den næringsgruppen som har opplevd størst oppgang i resultatindeksen, er disse forventningene til kommende periode litt overraskende. Likevel er det viktig å se dette i sammenheng med at næringen historisk er ganske volatil, og forventningene svinger mye kvartalsvis. *Shipping, transport og lagring* faller 4,8 poeng fra 61,1 i tredje kvartal til 56,3 fjerde kvartal 2023. Næringen sine forventninger er nå rett over sitt historiske snitt på 55,2.

Den næringen som har lavest forventninger er *bygge- og anleggsvirksomhet*, med kun 47,1 poeng. Dette betyr at sektoren igjen har nådd historisk lave forventninger, slik den også gjorde forrige kvartal. Dette viser at bedriftene innen næringen ser svært negativt på de kommende seks måneder, og at de forventer en svak utvikling for bransjen generelt. Alle enkeltindikatorer synker til og under historisk lave nivå. Unntaket er lønnsomhet som stiger litt, men er fremdeles på historisk lave nivå.

Det er verdt å bemerke seg høye forventninger blant eksportdrevne bedrifter. Bedrifter der mer enn 50% av omsetningen kommer fra eksport har en forventningsindeks på 62 poeng kontra 55 poeng hos bedrifter som ikke er eksportdrevne. Vi ser også samme trend hos bedrifter som har høy andel av sin omsetning fra olje og gass. De bedriftene kan vise til en forventning på 64 poeng, noe som er hele 9,5 poeng høyere enn bedrifter som ikke er knyttet like sterkt til olje og gassnæringen.

Bedrifter der en større andel (> 50 %) av omsetningen kommer fra maritimt, følger den samme trenden som olje og gass næringen. Maritime bedrifter har en forventning på hele 65 poeng, og bedrifter med mindre enn 50% eller ingen andel av omsetning fra maritim virksomhet faller til 53 poeng. Selv om disse typisk vestlandske bedriftene har en negativ endring i forventning fra forrige kvartal, hjelper de med å dempe fallet på den totale forventningsindeksen.

Det er òg verdt å ta for seg forskjellen på store og små bedrifter. Større bedrifter med omsetning på over 50 millioner forventer økt etterspørsel og økt sysselsetting de neste 6 måneder. Mindre bedrifter forventer lavere etterspørsel og en tilnærmet uendret situasjon og utvikling i forhold til sysselsetting de neste 6 måneder.

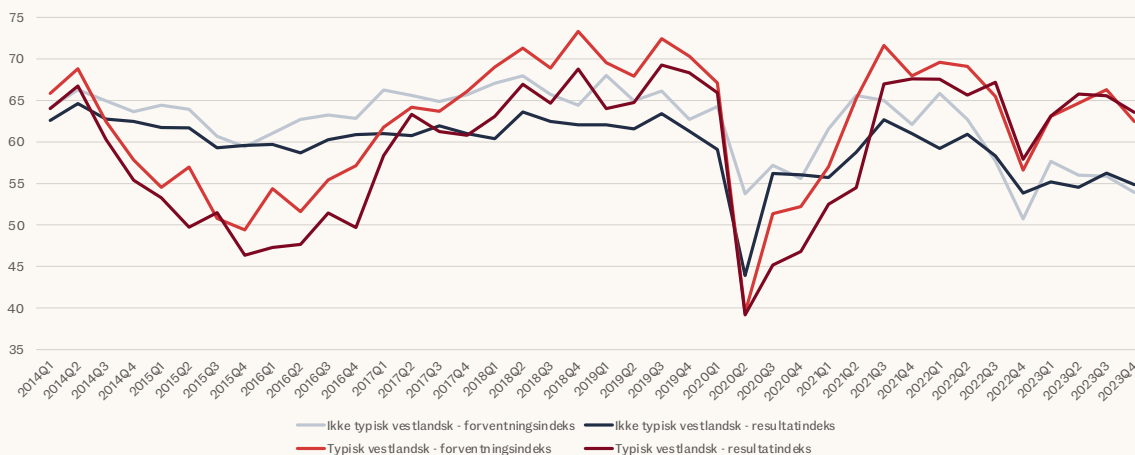
Møre og Romsdal skiller seg positivt ut

I fjerde kvartal i 2023 faller det totale resultatgjennomsnittet mellom regioner fra tredje kvartal samme år. Den ene regionen som skiller seg ut er Møre og Romsdal, som viser en sterk økning på 3.4 poeng for resultatindeksen. Regionen har en kraftig oppgang blant samtlige enkeltindikatorer for de siste 3 månedene der etterspørsel og lønn-

somhet stiger mest. Forventningene til de neste 6 måneder faller litt tilbake, men forventningene for Møre og Romsdal holder seg godt oppe og forventningene har vært stabile siden Q1 2023. Ingen andre fylker kan vise til denne stabiliteten når det kommer til den forventede utvikling. Den eneste forventningsindikatoren som faller tilbake, er investeringer. Skal utvikling inntreffe og skapes over tid er investeringsvilje en nøkkelbidragsyter.

Resultat- og forventningsindeks fordelt etter typiske vestlandsnæringer

(<= 50% mot > 50% av andel av omsetning fra eksport, maritim virksomhet og/ eller olje/gass)

TRADISJONELLE VESTLANDSNÆRINGER MER ROBUSTE

I en periode preget av økonomisk nedgang i Norge belyser regionalt nettverk, som er Norges bank sin kvartalsvis temperaturmåler for landets næringsliv, noe svært interessant: Flertallet av bedriftene på Vestlandet uttrykker positivitet eller nøytralitet når det gjelder den økonomiske utviklingen. Vestlandsindeksen gir noen svar på hvordan denne regionen skiller seg ut.

Vår hypotese er at vestlandsnæringene har funnet en vei til relativ suksess i det nåværende økonomiske klimaet, til tross for stigende renter og høy prisvekst. Disse næringene kjennetegnes av høy eksportandel, markante forbindelser til industrien innenfor olje og gass, og til den maritime sektoren. Disse sektorene har i en motvindstid vist seg å være robuste. Tall fra statistisk sentralbyrå (SSB) bekrefter Vestlandets betydning for norsk eksport, der hele 37 % av all fastlandseksport stammer fra de tre vestlands-

fylkene. Olje, gass, kraft, fisk, råvarer og bearbejdede metaller utgjør hjørnesteinene i denne økonomiske aktiviteten.

Vestlandsindeksen viser at bedrifter med høy andel eksport viser seg å være mer positive til fremtiden enn bedrifter som har ingen eller lav andel eksport. Resultatindeksen er også vesentlig høyere for de eksportrelaterte bedriftene. Bedrifter med lav eller ingen eksportandel har både lavere resultater og forventninger.

Næringer med høy andel av sin aktivitet knyttet til det maritime har opplevd svært positive resultater når det gjelder omsetning. De samme bedriftene har også høye forventninger for fremtiden. Den maritime sektoren forventes å holde seg sterk. For bedrifter med lav eller ingen andel innen den maritime næring, faller både resultat og forventninger. Møre og Romsdal skiller seg ut som det fylket med minst negativitet i Vestlandsindeksen. Her viser den maritime næringen styrke.

Bedrifter med høy andel av sin aktivitet knyttet til olje og gass viser seg også motstandsdyktige. Forventningene til aktivitet for disse bedriftene er fortsatt svært positiv. Selv om den faller noe tilbake så er forventningene fremdeles godt over sitt historiske gjennomsnitt. Sysselsettingen for bedrifter med høy andel av sin aktivitet knyttet til olje og gass forventes også å øke fremover.

Større bedrifter, definert som de med en omsetning på 50 millioner eller mer, viser en bedre utvikling både når det gjelder resultat og forventet sysselsetting fremover.

Selv om etterspørselen har vært svakt fallende gjennom det siste kvartalet, er forventningene til etterspørselen positive for de større bedriftene. Mindre bedrifter forventer en flat utvikling i sysselsettingen fremover. De mindre bedriftene forventer at etterspørselen vil fortsette å falle noe fremover.

spv.no/vestlandsindeks

